

KALP

Bir Tarihçe

Sandeep Jauhar doktora dereceli bir tıp doktoru ve Long Island Jewish Medical Center'da Kalp Yetmezliđi Programı yöneticisidir. *Doctored, Intern ve My Father's Brain: Life in the Shadow of Alzheimer's* adlı çoksatar kitapların yazarı olan Jauhar yazılarıyla *New York Times*'a da katkı sunmaktadır. Eşi ve iki çocuğuyla birlikte Long Island'da yaşıyan yazarın *Kalp: Bir Tarihçe* adlı kitabı, yayımlandığı sene *Science Friday, The Mail on Sunday* ve *The Los Angeles Public Library* tarafından yılın kitapları listesine alınmıştır.

Yeşim Seber 1970'te İstanbul'da doğdu. Kadıköy Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi İngilizce İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Gazetecilikle başladığı kariyerini 1995'ten beri çevirmen olarak sürdürüyor. Roman, biyografi ve inceleme-araştırma türündeki eserlerin çevirisini yaptı. Kitaplarını Türkçeye kazandırdığı yazarlar arasında Mary Shelley, Ruth Rendell, John Cheever, Christopher Isherwood, Alberto Manguel, Jeanette Winterson, Marilynne Robinson, Colm Tóibín, Alice Walker ve J.G. Ballard vardır.

SANDEEP JAUHAR

Kalp
Bir Tarihçe

Çeviren
Yeşim Seber

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 6340
21. Yüzyıl Kitapları - 19

Kalp - Bir Tarihçe / Sandeep Jauhar
Özgün adı: **Heart: A History**
Çeviren: **Yeşim Seber**

Kitap editörü: **Cem Alpan**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak ve sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın Anonim Şirketi
Akçaburgaz Mahallesi 137. Sokak No: 12
34522 Esenyurt / İstanbul
Telefon: (0 212) 656 49 97
Sertifika No: 71320

Çeviriye temel alınan baskı: Farrar, Straus and Giroux, 2018
1. baskı: İstanbul, Şubat 2024
ISBN 978-975-08-5965-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Copyright @ 2018, Sandeep Jauhar
Bu kitabın telif hakları Zachary Shuster Harmsworth Literary Agency ve
AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<https://www.yapikrediyayinlari.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Kalbin Pia'ya

*Vücutun can veren kıvılcımı, ondaki hayatın bakıcısı,
yaratıcı ilke ve duyuların ahenk sağlayan bağı; insan
yapısındaki merkezi bağlantı... doğamızın temel direği,
kralı, idarecisi, yaratıcısı.*

Bernard Silvester, on ikinci yüzyıl şairi ve felsefecisi

İÇİNDEKİLER

- Önsöz: Tomografi • 13
Giriş: Yaşamın Motoru • 17

BÖLÜM I: METAFOR

1. Yetmeyen Bir Kalp • 27
2. Birincil Hareket Kaynağı • 43

BÖLÜM II: MAKİNE

3. Kavrama Düzenegi • 63
4. Dinamo • 81
5. Pompa • 99
6. Kafadan Çatlak • 111
7. Stres Kırıkları • 124
8. Borular • 142
9. Kablolar • 156
10. Jeneratör • 173
11. Yedek Parçalar • 193

BÖLÜM III: GİZEM

12. Kırılğan Kalp • 213
13. Bir Annenin Kalbi • 230
14. Dengeleyici Duraksama • 242

Ek Okumalar • 257

Teşekkür • 265

Dizin • 267

KALP

Önsöz: Tomografi

Nefesim daralıyordu. Dördüncü kattaki muayenehaneme giden aşınmış basamakları çıkarken biraz dinlenmek için mola vermek zorunda kalıyordum. Bazen gece vakti solunum yollarım mukusla tıkanıkça hırıltıyla soluyor ve öksürük krizlerine giriyordum. Bir hekim olarak 11 Eylül'de olaya ilk müdahale edenlerden biri olma ayrıcalığını yaşamıştım, fakat Sıfır Noktası'nda (*Ground Zero*) bulunmuş olan pek çoğumuz solunum problemlerinden şikâyet eder durumdaydık. Ben de bir değerlendirme için göğüs hastalıkları uzmanı dostum Seth'e gittim. Kendisi solunum fonksiyon testlerini yaptırmamı istedi, böylece etrafı camla çevrili küçük bir kabinde oturup bir plastik tüpün içine kuvvetle nefes üfledim. Hava akışı ve akciğer hacimleri normaldi. Seth bana kronik öksürüğün sık rastlanan sebeplerinden biri olan reflü tanısı koydu ve reçeteye günde bir tane antiasit yazdı. Gelgelelim, Seth'i benden bir göğüs tomografisi istemesi konusunda ikna ettim. Semptomlarım onun tehlikesiz tanısıyla orantısızmış gibi görünüyordu. Akciğerlerimin şehir merkezinde solmuş olduğum duman ve toz yüzünden hasar görmüş olabileceğinden endişe ediyordum.

Tomografi, Seth'in öngördüğü şekilde normal akciğerleri gözler önüne serdi. Yine de, önemsizmiş gibi duran bir bulgu gözümden kaçmadı. Raporda teklifsiz bir üslupla "Koroner arterlerde kalsifikasyonlar gözlemlendi" şeklinde bir açıklama yer alıyordu. Koroner kalsiyum, arterlerin sertleşmesi anlamına gelen aterosklerozun bir işaretidir. Bu durum yıllar içinde eski hastalarımın ait saymakla bitmeyecek kadar çok sayıda tomografide bildirilmiş ve ben de pek üstünde durmamıştım. Ama şimdi, kırk beş yaşında, daha fazlasını öğrenmek arzusundaydım. Acaba ne kadar kalsiyum mevcuttu ve bu tam olarak nerede bulunuyordu? Bir radyoloji uzmanı bana yaptırdığım tomografinin bu sorulara cevap verecek çözümlükte olmadığını söyledi.

Bilgisayarımda kişinin önümüzdeki on yıl içerisinde kalp krizi geçirme riskini tahmin etmek üzere tasarlanmış bir araç olan Framingham hesaplayıcısını açtım. Boyumu ve kilomu, tansiyonumla kolesterolümü ve sigara kullanmadığım ve diyabet hastası olmadığım verilerini girdim. Program on yıl içinde gerçekleşecek bir kalp krizi riskini yüzde 2, (aralarında angina¹ ile inmenin de bulunduğu) herhangi bir kardiyovasküler olay riskini de takriben yüzde 7 olarak şak diye önüme koyuverdi. Rakamlar yüreğime su serpecek kadar düşüktüler. Ne var ki, aile geçmişinde kayda değer oranlarda kalp hastalığı bulunan bir Hintli göçmen olarak hesaplama tahmininin muhtemelen gerçek riski olduğundan daha az gösterdiğini de biliyordum.

Kendisi de bir kardiyolog olan ağabeyim Rajiv bir koşu bandı dayanıklılık testi salık verdi ama ben hafta sonları hiçbir semptomla karşılaşmadan tenis oynayan biriydim. Bir dayanıklılık testi sadece yüzde 70'in üstündeki koroner tıkanıklıklarımı saptayabilirdi ve hastalığımın o kadar ilerlemiş olmadığından fazlasıyla emindim. Bunun üzerine koronerlerime baktırmak için özel, noninvazif bir CT anjiyogramı yaptırmaya gönüllü oldum. Her Babalar Günü'nde posta kutuma bu testle ilgili bir istenmeyen e-posta düşerdi: "Babanızın Amerika'daki sağlıklı görünen, fakat aslında geri sayıma başlamış bir saatli bombadan farksız yüz binlerce erkeğin arasında yer almadığından emin olun." Artık benim de o adamlardan biri olabileceğimi düşünmek tuhaf geliyordu. Bölümümüzün kardiyak radyoloji uzmanı Doktor Trost'a telefon ettim ve tetkik tarihini belirledim. Kadın, kalp hastalığı bakımından düşük risk altında bulunduğum konusunda güvence verdi. "Fakat kafan rahat olsun istiyorsan, muhtemelen bunu yaptırmaman gerekecektir" dedi.

Bunun üzerine, bir haziran sabahının erken vaktinde tetkik işlemine girdim. Ben C şeklindeki tarayıcının dışındaki kızakta uzanırken bir teknisyen elimin tersine bir damar yolu yerleştirdi. Tarama, saniyede 200 mililitrelik bir süratle hareket eden greyfurt büyüklüğündeki bir organda yer alan milimetrik boyutlardaki plakları görünür hale getirecekti. Görüntülerdeki bulanıklığı azaltmak

1 Kalbe yeterli kan gitmemesi sonucunda ortaya çıkan ve hastaya boğuluyormuş hissini veren şiddetli göğüs ağrısı. (ç. n.)

için bana kalp atışlarımı yavaşlatacak bir damar içi beta-bloker² verildi. Göğsümdeki atardamarları taramada daha iyi görüntülenmelerini sağlayacak şekilde genişletmek için de dilimin altına bir nitrogliserin tableti yerleştirildi. Birkaç hazırlık görüntüsünün ardından bir hemşire damarıma X ışını geçirmez boya enjekte etti. Kadın “Vücudunuzun her yerinde bir sıcaklık hissedeceksiniz” dediğinde, altımı ıslattığımı düşünerek kıpkırmızı oldum. Son prova bir dakikadan daha az sürdü.

Doktor Trost görüntüleri gözden geçirdikten sonra beni okuma odasına çağırdı. Grili beyazlı resimler büyük bir monitöre yansıtılmışlardı. Üç koroner damarımın hepsinde beyaz benekler ve radyografik gridler mevcuttu. Kalbimi besleyen ana atardamarın giriş kısmı yakınında yüzde 30 ile 50’lik bir tıkanıklık ve orta kısmındaysa yüzde 50’lik bir tıkanma vardı. Diğer iki atardamarda da küçük çaplı bir plak mevcuttu. O karanlık odada uyuşmuş halde otururken, muhtemelen nasıl öleceğimi kısacık bir an görüyordum gibi bir hisse kapıldım.

2 Kalp atışını düzenleyen, nöbetli göğüs ağrısını gideren ve yüksek tansiyonu tedavi eden ilaçlar sınıfı. (ç. n.)

Korkan Kalp (Darian Barr'in izniyle kullanılmıştır)